

νόησαν όρθίως όπι τήν έννοιαν ότι ούτος έπιτρέπει μόν τήν όπισθοχώρησιν εν ν ά ν ά γ κ η, άλλ' ότι έπιθυμεί ει δυνατόν να συναφθή πρώτον μία μάχη.

Ήρχισε λοιπόν προετοιμαζόμενος διά τιαύτην τινά περιπτώσιν.

Και όλίγον κατ' όλίγον ή θέσις τών πραγμάτων έδεικνύετο και πάλιν εις αυτόν υπό εύνοια κητέραν έποψιν. Η ήμέρα αναπαύσεως και ή άρθροσις σίτησις ένεψύχωσε τά στρατεύματα και κατέστησε δυνατήν τήν επανόρθωσιν τής τάξεως.

Ό έχθρός δεν τούς ώθησεν κόνιαντο δε να περιμένωσιν, ότι και ή έπομένη ήμέρα ήθελε παρέλθει άνευ έχθροπραξιών. Ό Βένεδεκ έστρεψε λοιπόν τηλεγραφικώς εις τόν αυτοκράτορα έντεταμένην έκθεσιν τών περιστάσεων, τήν όποιαν έπέρανε διά τών έξής φράσεων: «Θ' άρήςω τόν στρατόν αύριον ν' αναπαυθή, δεν δύναμαι όμως να μένω ένταύθα περισσότερον καιρόν, διότι μέχρι τής μεθαύριον θά έπέλθη έλλειψις ποσίμου ύδατος, και θά έξακολουθήσω τήν 3 τήν υποχώρησιν προς τόν Πάρδουβιτς. Έάν δύνηθώ να βασισθώ πάλιν επί τών στρατευμάτων και αν δειθθή μία εύκαιρία κατάλληλος προς έπίθεσιν θά έπιχειρήσω αυτήν, άλλως δε θά προσπαθήσω να επαναφέρω τόν στρατόν όσον δυνατόν καλλίτερον εις Όλμουτς.

«Δεν είχε λάθει λοιπόν τήν τελευταίαν απόφασιν, άλλ' όμως επέμεινεν ήδη εις τόν σκοπόν, — εν περιπτώσει καθ' ήν ήθελε τήν μάχην, — να συνάψη αυτήν εις τήν τωρινήν αυτού παράταξιν έχων εις τά νώτα τόν Άλβιν και τήν πόλιν του Καινιγρλίτς. Μεταβάλλων προς αυτήν, εν μέσω πασών τών θλιβερών μεριμνών του, είχαν έπισκοπήσει τήν τοποθεσίαν και είχαν ε'ρει αυτήν λίαν εύνοικήν προς άμυντικήν πάλην. Τό έσπέρας εισέτι τής 1ης Ιουνίου διέταξε τήν ανέγερσιν προχωμάτων τινών επί τών βορείων άκρων τής εκλεγθείσης θέσεως. Ηρό μεσημβρίας τής 2ας ό στρατηγός Ένικιστάιν, Αρχηγός του Έπιτελείου, ανήγγειλεν εις Βιέννην τήν καλλίτερουσιν τών περιστάσεων μετά τής άγγελίας ταύτης διασταυρώθη όμως αυτοκρατορικήν διάταγμα, όπερ απέλυε και αυτόν, τόν Κρίσμανικ και τόν Κλάμ-Γάλλας τών θέσεών των και τούς εκάλει προς λογοδοσίαν εις Βιέννην.

Τή προτάσει του Βένεδεκ ό στρατηγός Βαουμγκάρτεν του τρίτου Σώματος έγιναν Αρχηγός του Έπιτελείου, ενώ ό στρατηγός Γοντρεκούρ αντικατέστησε τόν Κλάμ-Γάλλας ως διοικητής του πρώτου Σώματος. Οι δύο ούτοι αξιωματικοί ανέλαβον τά να αυτών καθήκοντα μόνον τήν έπομένην πρωίαν, ότε ήρχιζον ήδη βροντίζοντα τά τηλεβόλα, ώστε ό Βένεδεκ εύρίσκετο πράγματι τήν ήμέραν του άγώνος άνευ αρχηγού του Έπιτελείου, διότι ό μόν μέχρι τούδε δεν είχε πλέον τήν δικιωμα να ενεργήση, ό δε νεωστί διορισθείς δεν ήδύνατο εισέτι ν' αναλάβη τήν ύπηρεσίαν.

Μεθ' όλα ταύτα όμως ό Βένεδεκ είχε φέρει εις

πέρας τούς διαλογισμούς του κατά τήν πνευμά του αυτοκράτορός του και έτηλεγράφησε μετά μεσημβρίαν τής 2ας Ιουλίου εις τήν Αύτου Μεγαλειότητα: «Ό στρατός διαμένει αύριον εις τήν παράταξιν του παρά τόν Καινιγρλίτς, ή ήσυχία και σίτησις επέδρασαν καλώς, έλπίζω ότι δεν θά έχω ανάγκην περαιτέρω υποχώρησεως.»

Έσκόπευε λοιπόν να δεχθή τήν αποφασιστικήν μάχην εις τήν θέσιν, τήν όποιαν κατείχε. Δεν είχε ανάγκην να τήν περιμένη πολύν καιρόν. Διαρκούσης τής έσπέρας έβησαν πανταγώθεν άγγελίαι από τών τοπικών αρχών και τών περιπολιών περι τής προσεγγίσεως του έχθρού.

Ημέρα μεγάλης ιστορικής σημασίας επέκειτο. [Επεται συνέχεια]

ΖΑΝΟΣ ΧΑΡΙΣΗΣ

Διήγημα

Ό Ζάνος Χαρίσης ήτανε ζωηρό, πολύ ζωηρό παιδί: ό Κομνηνός Βερνίκης άχώριστος φίλος του Ζάνου, απ' τόν καιρό ακόμα που τυλιγάνε ξερόχορτα και τά κ' πνίζανε κρυφά μέσα στο περιβόλι. Ό Ζάνος ήτανε άνήσυχο παιδί λιγάκι «σκανταλιάρικο» καθώς που λένε στο νησί του κάθε παιδί που πιάνει τόπο σαν μεγαλώση. Να ή ώρα να μην ήνε σκανταλιάρικο ένα παιδί! Μά αν σου κάμη τήν άγιο από τεσσάρω χρονώ, τότες τί ασάλευτη Παναγιά θά καταντήση να γενή εικοσιτεσσάρω! Τό παιδί πρέπει να αταχτήση, του κάκου. Κάθε αταξία που κάνει στα μικρά του χρόνια, θά πη μιάν ιδέα, μιάν επιχείρησι, μιάν παλικαριά σαν μεγαλώση.

Τές αταξίες του μικρού Ζάνου τές έβλεπε φυσικά ό κόσμος και είχε να λέγη: μά ή μάμμα του, ή χαροκαμένη εκείνη χήρα, που σαν έχασε τό ταίρι της ύστερα από ένός χρόνου εύτυχία, έοριζε όλη τήν αγάπη της καρδιάς της άπάνω στην ζανθομάλλη γυναίκα της, έβλεπε κάτι βαθύτερα απ' τόν κόσμο: έβλεπε πως ό Ζάνος της είχε τή κεφαλή, τά γούστα, τή λεβεντιά και τή φωτιά του πατέρα του. Έβλεπε πως θ' αγαπήση κι' αυτός μιάν ήμέρα, και θ' αγαπήση ωσού ή να λυώση ή καρδιά του, αν ή αγάπη του είνε κακότητα, ή ν' ανοίξη και να γενή τριαντάφυλλο, αν είνε φρόνιμη και ταιριασμένη αγάπη.

Έννοιωθε ή ζυπνή Χαρίτσινα τόν χαρακτήρα του Ζάνου της κι' απ' τήν αγάπη και αφοσίωσι που είχε προς τόν Κομνηνό. Ό Κομνηνός ήτανε κάτι μεγαλήτερος, βαρούτεζικο παιδί, μά όχι κοιμισμένο: ήτανε «σιγανή ποτάμι» παιδί γιατρού, — θετικ ή παιδί: μετρούσε και τά λόγια του και τά έργα του. Σαν επρότεινε ό Ζάνος κανένα παιγνίδι, καμμιά τρέλλα, ό Κομνηνός εξέταζε καλά τό πράμμα και αποφάσιζε. Οι δύο τους ή-

τανε ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος τῆς γειτονιάς. Ἡ θειά Ραλοῦ εὔρισκε ἐξαφνα μιὰ δέσμη κλωστὲς κομμένες ἀπ' τὸ στημόνι ποῦ ἐδιαζότανε στὸν τοῖχο· πατοῦσε τὲς φωνές, καταριότανε, ἐχαλνοῦσε ὁ κόσμος. Ἐπρεχε μέσα στὴν αὐλὴ τῆς Χαρίσαινας καὶ φώναζε μὲ τὰ χέρια σηκωμένα. Μῆτε φωνὴ μῆτε ἀκρόασι! Ὁ Ζάνος ἔμπαινε σὲ λιγάκι μὲ τὸ καλάθι γεμάτο φρούτα, σὰν νὰ γύριζε ἀπ' τὸ περιβόλι ἐκεῖνη τὴν ὥρα. Τὸν ἐρωτοῦσε, κ' ἐβγαίνει ἀμέσως ἢ δουλειὰ στὴ μέση! Δὲν μπορούσε ὁ μικρὸς νὰ πῆ φέμματα. Καὶ δὲν ἐφοβοῦτανε νὰ πῆ καὶ τὴν ἀλήθεια, γιατί δὲν τὸν ἐπιανε ἡ μάνα μὲ τὲς συνειθισμένες φοβέρες ποῦ κάνουν τὸ παιδί νὰ κρύβῃ τὴν ἀλήθεια, ὅσο μπορεῖ πειὸ βαθειὰ μέσα του. Τὰ ὠμολογοῦσε ὅλα, μετάνοιونه, ἐκλαιγε, κ' ἔπειτα ἔπαιρνε τὸ καλάθι μὲ τὰ φρούτα ἢ κανένα ἄλλο φιλοδώρημα καὶ πήγαινε στῆς Κυρὰ Ραλοῦς, νὰ φιλιωθοῦν. Τότες τὸν ἔπαιρνε κι' αὐτὴ καὶ τὸν ἐφιλοῦσε ἡ δύστηνη! Δὲν μπορούσε νὰ μένῃ ἀναίσθητη στὰ μεγάλα καὶ γαλανὰ ἐκεῖνα μάτια.

Τέλειωσαν τὰ φέμματα κι' ἄρχισε τὸ Σχολεῖο. Κ' ἐκεῖ μαζί ἐμπήκανε τὰ δυὸ παιδιὰ. Ὁ Κομνηνὸς ὅμως ἄρχισε εὐθὺς νὰ μαθαίνει, γιατί σὰν ἐσκυβε τὸ κεφάλι του νὰ καταλάβῃ ἓνα πρᾶγμα δὲν τὸ σήκωνε ὡσοῦ νὰ τὸ καταλάβῃ. Εἶνε ἀλήθεια πῶς ὁ νοῦς του δὲν ἐπήγαινε μακρύτερα ἀπ' ὅσα ἐδιάβαζε. Ὅσα ὅμως ἐδιάβαζε τὰ ἐμάθαινε. Ὁ ἄλλος, ὁ κατεργάρης, ἐνοοῦσε νὰ φέρῃ μέσα στὸ Σχολεῖο τὴν ἀνησυχία καὶ τὴν ἀταξία ποῦ τὸν διασκέδαζε ἔξω ὡς τώρα. Γλυκοαίματος καθὼς ποῦτανε, τὸν ἀγάπησε καὶ ὁ δάσκαλος, καὶ δὲν πήγαινε πάντοτε ἡ καρδιά του νὰ τὸν μαλλόνη καὶ νὰ τὸν τιμωρῇ. Ἐπειτα τὸ παιδί δὲν ἐπεύραζε καὶ κανένα, δὲν εἶχε ποτὲς κακὸ μὲς τὸ νοῦ του. Μόνο ποῦ δὲν μπορούσε νὰ ἡσυχάσῃ, νὰ προσέξῃ. Ὁ νοῦς του ἐπήγαινε κι' ἐρχότανε σὰν τὰ πόδια του σὰν ἐκάθιζε στὸ θρανί του. Ποτὲς δὲν ἤξερε τὸ μάθημά του στὴν ἐντέλεια, πάντοτε ἀρπαχτικὰ καὶ στὸ ποδάρι τὸ μάθαινε.

Τὰ θάμματα ὅμως τῆς πειθαρχίας εἶνε μεγάλα, καὶ μεγάλη ἡ χάρι τους. Ὑστερα ἀπὸ 3—4 χρόνια ὁ μικρὸς ἐπαιρνοῦσε στὸ «ἐλληνικὸ» μὲ πολλοὺς ἐπαίνους· ἐνοεῖται μαζί μὲ τὸν Κομνηνὸ πάντοτε, μὰ τί διαφορὰ! ὁ ἓνας ἐπήγαινε καλπάζοντας, ὁ ἄλλος σὰν φορτηγὸ ἀλογάκι· κι' ἂν ἐθρισκόντανε οἱ δύο πλάγι πλάγι ἀκόμα, τὸ χρωστοῦσε ὁ Κομνηνὸς στὸ Ζάνο, ποῦ στεκότανε κάποτε καὶ τὸν ἐπερίμενε στὸ δρόμο.

Πρέπει νὰτανε ὁ Ζάνος 15 χρονῶ τώρα. Ἐποχὴ ποῦ ἀρχινᾷ τὸ ἀγόρι νὰ γίνεται ἄνοστο, μῆτε παιδί μῆτε ἄνδρας, καὶ στὴ φωνή του ἀκόμα! Κάποιος εἶπε ἀπ' τὰ 12 ὡς τὰ 17 τὸ παιδί

πρέπει νὰ κρύβεται κάτω ἀπ' ἓνα βαρέλλι, νὰ μὴ φαίνεται στὸν κόσμο. Περιττὸ ὅμως νὰ ποῦμε πῶς ἡ κυρὰ Χαρίσαινα δὲν ἦταν αὐτῆς τῆς γνώμης. Αὐτὴ δὲν ἐβλεπε τὴν ὥρα νὰ δῇ τὸν γυόκα τῆς ἄντρα. Τί ἄλλο εἶχε νὰ περιμένῃ στὸν κόσμο; Καὶ φυσικὰ σὰν τὸν ἐβλεπε νὰ μεστῶνῃ σιγὰ σιγὰ, ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἐλπίδα πλημμυροῦσανε τὴν καρδιά της. Ὅχι πῶς ἐπερίμενε βοήθεια ἀπ' τὸν Ζανὴ της. Τὸ δικό της τὸ εἶχε, καὶ μὲ τὸ παραπάνω. Ἦθελε μόνο νὰ τὸν ἀξιώθῃ προκομμένο καὶ δαχτυλοδειχτούμενο στὸ χωριό της. Ἦθελε νὰκούῃ πάλι τὸ γλυκὸ ὄνομα τοῦ Χαρίση ὀλύγουρά της, ἤθελε πάλι νὰ βλέπῃ ζωντανὸ τὸ μακαρίτη μπροστά της.

Ἄλλα δυὸ τρία χρόνια, κ' ἔγινε τὸ μισὸ ὄνειρό της. Τώρα ἔπρεπε νὰ γείνη καὶ τᾶλλο μισό. Πῶς ἴδρονε τὸ μυστάκι τοῦ χαριτωμένου της Ζάνου δὲν ἦταν ἀρκετό. Ἐπρεπε νὰ γείνη καὶ ἄνθρωπος. Ὡς τώρα, ἀπὸ δῶ εἶχε ἀπὸ κεῖ εἶχε, τὸν ἐκατάφερε μὲ τὴν ἀγάπη της, μὲ τὰ γλυκὰ λόγια της. Μὰ αὐτὴ ἡ πολιτικὴ δὲν μπορούσε νὰ βαστάξῃ ὡς τέλος. Ὁ Ζάνος ἔπρεπε νὰβῆ ἔξω, νὰ ξενιτευθῇ, νὰ μάθῃ κάποια τέχνη, κάποιο ἐπάγγελμα. Καὶ τότες ἄλλο δὲν εἶχαν. ἡ καλὴς οἰκογένειες στὸ νοῦ τους παρὰ ἡ γιατρικὴ ἢ δικηγορικὴ. Δικηγόρος μῆτε ὁ Ζάνος ἤθελε νὰ γείνη, μῆτε ἡ μητέρα του δὲν θὰ τὴν ἄφινε, γιατί θὰ τὸν ἔχανε ἀπ' τὸ χωριό της. Δὲν ἔμενε λοιπὸν ἄλλο παρὰ γιατρός. Ἐπειτα ὁ πατέρας τοῦ Κομνηνοῦ, ὁ Γέρο Βερνίκης, ἐπρόσεχε τώρα πειότερο τὰ κτήματά του παρὰ στοὺς ἀρρώστους του. Καὶ τόσο ἀηδιασμένος ἦταν ἀπ' τὸ τρέχα τρέχα μέρα καὶ νύχτα, ποῦ δὲν ἤθελε μὴδὲ ν' ἀκούσῃ ἓνα τέτοιο ἐπάγγελμα γιὰ τὸ γιό του. Νὰ πάγῃ στὴν Ἀθήνα, νὰ ἴσῃ γενὴ δικηγόρος ἂν θέλῃ, θεολόγος, ἢ κὰν φιλόλογος. Γιὰ γιατρικὴ ὅμως δὲν ἔχει χρήματα νὰ δώσῃ. Ὁ Κομνηνὸς, πρακτικὸ παιδί, δὲν ἤθελε μῆτε ῥήτορας νὰ γείνη, μῆτε δεσπότης, μῆτε καθηγητής· αὐτὸς ἀγαποῦσε τὴν ἐξοχή, ἦτανε τοῦ πατέρα του γιός. Ἀποφάσισε λοιπὸν νὰ σπουδάσῃ χημεία, βοτανικὴ, γεωπονία, καὶ τέτοια. Εἶχε μεγάλα σχέδια γιὰ τὰ χτήματα τοῦ γέρου του. Ἐπειτα, νὰ ποῦ ἤθελε ὁ Ζάνος νὰ γείνη γιατρός· ἓνας γιατρός φθάνει στὸ χωριό.

Ἦτανε φθινόπωρο· ἡ δυὸ οἰκογένειες, τοῦ Βερνίκη, καὶ ἡ κυρὰ Χαρίσαινα μὲ τὸ Ζάνο της, ἐδειπνοῦσανε μαζί τὴν παρχμονὴ τοῦ μισεμοῦ· τὰ φορέματά τους ἦτανε ὅλα στὰ μπαούλα, μὲ λεβάντες καὶ γαζιὲς σκορπισμένες μέσα, γιὰ νὰ μυρίζουν. Κᾶτι μαντιλάκια, κᾶτι σακκουλάκια μὲ θυμήματα, ὅλα καλὰ στοιβασμένα καὶ ἔτοιμα. Τὰ παιδιὰ ἦτανε χαρούμενα καὶ ζωηρά, ἡ μαννάδες συλλογισμένες. Μόνο ποῦ δὲν ἐκλαιγα ἀκόμα· τὰ δάκρυα τὰ φυλάγανε γιὰ αὔριο!

Ὁ Γερό Βερνίκης ἀπόψε ἦτανε ὄλος συμβου-
λές. Εἶχε νὰ τοὺς πῆ και τοὺς δύο πολλά, και
τοὺς τᾶπε μὲ τὸ παραπάνω. Δὲν ἀρῆκε ὁδηγία
νὰ μὴν τοὺς δώσῃ, δὲν ἀρῆκε παλλή φίλο και γνώ-
ριμο νὰ μὴν τοὺς ἀναφέρῃ, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς δύο-
τρεῖς στενοὺς φίλους ποὺ τοὺς εἶχε συστατικά.

Ἦστερ' ἀπ' τὸ δεῖπνο ἡ κυρὰ Βερνίκη ἀκόμα
εἶχε ν' ἀποτελειώσῃ ἓνα ἐργόχειρο ποὺ ἐπλεκε
τοῦ Κομνηνοῦ της. Κ' ἡ μικρὴ σουσουράδα της
ἡ Χρυσούλα, κόρη δώδεκα χρονῶ, ὄλο πηγαίνουερ-
χότανε και ἐβγαζέε στὴ μέση κινουόργιες δου-
λειές, πότε μὲ τὸ ἓνα πότε μὲ τὸ ἄλλο ποὺ
ἐπρεπε νὰ μπῆ μέσα στὸ μπαούλο τοῦ Κομνηνοῦ
τους.

Ἡ χήρα Χαρίση δὲν εἶχε τίποτε ἀφισμένο
γιὰ τὴν τελευταία βραδυά. Ὅλα τὰ πράμματα
τοῦ Ζάνου ἦταν ἔτοιμα μέρες και βδομάδες. Μη-
γὰρ εἶχε και ἄλλο τίποτε νὰ συλλογισθῇ ἡ και-
μένη τόσα χρόνια; Βοηθοῦσε λοιπὸν τὴν Κυρὰ
Βερνίκη κ' ἔδινε τὴ γνώμη της στὲς χίλιες δύο
προτάσεις τῆς μικρῆς.

Κ' ἐτὶ πέρασε ἡ βραδυά. Τὸ πρωτὶ πρωτὶ ἡ
χήρα Χαρίση περπατοῦσε στὸ περιβόλι της μὲ
τὸν Κομνηνό. Ὁ Ζάνος εἶχε πάγει νὰ φροντίσῃ
γιὰ τᾶλογα. Κουβεντιάζανε οἱ δύο τους σπουδαία,
πολὺ σπουδαία. Ὁ Κομνηνὸς κουνούσε τὸ κεφάλι
του σὰν μεγαλάνθρωπος, ἡ μητέρα τοῦ Ζάνου
ἔλεγε και ὄλο ἔλεγε, πότε ζωηρὰ και γελαστά,
πότε σιγανὰ κ' ἐμπιστευτικά, σὰν σκαρόνανε
κανένα στρατήγημα, καμμιά παγίδα. Εἶχε μιὰ
πολὺ ασυνήθιστη πονηριά τὸ πρόσωπο τῆς Χα-
ρίσαινας, ἓνα εἶδος γυναικίσιου θρίαμβου, ποὺ σοῦ-
λεγε: ἔνοιιά σου, ἡ δουλειά μας μπῆκε στὸ δρό-
μο. Σὲ λιγάκι ἔρχεται κ' ἡ Βερνίκαινα μὲ τὸ
γιατρό της, και μπαίνουν κι' αὐτοὶ στὴν ὀμιλία.
Λοιπὸν ἦτανε παλλὰ δουλειά, παλλὴ σχέδιο.

Ἐξαφνα ἀκούγονται τᾶλογα στὴν αὐλή. Ἐπρε-
πε νὰ ξεκινήσουν ἀμέσως γιὰ νὰ προφθάσουνε τὸ
βαπόρι κάτω στὸν λιμένα. Δὲν εἶχανε λοιπὸν
καιρὸ νὰ χάνουνε. Ὁ Ζάνος μάλιστα, νευρικό παι-
δί, ἂν και ἡ καρδιά του πονοῦσε ποὺ ἄφινε τὴ
μαννούλα του γιὰ πρώτη φορά, δὲν ἔβλεπε τὴν
ὄρα νὰ φύγῃ, νὰ περάσῃ, νὰ πάγῃ αὐτὸ τὸ βά-
σανο, αὐτὴ ἡ τυραννία τοῦ χωρισμοῦ. Ἐτοιμα-
σθήκανε λοιπὸν ὄλα, ἀγκαλιάζονται, και γιὰ
μιὰ στιγμή μείνανε ἡ μανάδες ἀγκαλιασμένες
μὲ τὰ παιδιὰ τους, χωρὶς στεναγμό, μόνο δά-
κρυα και ἀναρορητά. Ὡς κι' ὁ γιατρός δὲν βα-
στάχθηκε. Ἐκλαίγε κι' αὐτὸς καθὼς φιλοῦσε τὰ
δύο παλικάρια στὸ μέτωπο. Ἐξαφνα θυμοῦνται
πῶς λείπει ἡ Χρυσούλα! τὴ φωνάζει ὁ πατέρας
της, τὴ φωνάζει ὁ Κομνηνός: τέλος νὰ τινε κ'
ἔρχεται τρεχάτη μὲσ' ἀπ' τὸ περιβόλι μὲ δύο
ἀνθοδέσμες στὸ χέρι: μιὰ γιὰ τὸν ἀδελφό της,
και μιὰ γιὰ τὸν Ζάνο. Ἄλλα δάκρυα, κι' ἄλλα
φιλιὰ πάλι. Τέλος ἀνοίγουν ἡ θύρες, βγαίνουν τ'

ἄλογα, τὰ σέρνουν οἱ ἀγωγιάτες ἀπ' ἐμπρός, ἀκο-
λουθοῦν οἱ ταξειδιῶτες ἀπὸ πίσω, ἔπειτα ἡ μαν-
νάδες, οἱ συγγενεῖς, οἱ φίλοι, οἱ γειτόνοι. — «Στὸ
καλό, στὸ καλό!» ἐφρονάζαν εἰλοὶ τους. Ἐκτὸς ἡ
μανάδες. Αὐτὲς δὲν εἶχαν πειὰ φωνή. Ἡ Χαρί-
σαινα ὅμως, γυναικίκα μὲ πειότερη δύναμη, τὸ
κατάφερε νὰ βασταχθῇ γιὰ μιὰ στιγμή και νὰ
πῆ δύο κρυφὰ λόγια τοῦ γιοῦ της. Τοῦ μιλοῦσε
κ' ἔβλεπε τὰ λουλούδια ποὺ κρατοῦσε στὰ χέ-
ρια του. Ἐνοιιά σου, ἔνοιιά σου — εἶπε ὁ Ζάνος
χαμογελώντας, κ' εὐθύς ἐγύρισαν τὴν κόχη τᾶ-
λογα μὲ τοὺς ταξειδιῶτες και τραβήξανε πρὸς
τὴν ἐξοχή.

Ἄλλὰ δύο λεπτά κ' οἱ νέοι δὲν ἔβλεπανε ἀπὸ
μακρὰ παρὰ τὰ μαντίλια ποὺ κυματίζανε στὸν
ἄερα.

Ἦστερ' ἀπὸ καμμιά βδομάδα, ἡ μητέρα τοῦ
Ζάνου ἐδιάβαζε τὸ ἀκόλουθο γράμμα:

«Μητέρα μου, ἂν πηγαίνουμε ὡς τέλος καθὼς
ἐπήγαμε ὡς τώρα θάχουμε καλὰ ὑστερινά. Τὸ
ταξειδί μας κάτω στὸν λιμένα ἦτανε ἓνας περι-
πατος μὲσ' τὸν παράδεισο. Τὸ θαλασσινὸ ταξει-
δι ἦσυχρο και γλυκὸ σὰν ὄνειρο, — μόνο ποὺ σὲ
συλλογίζομεν και . . . μὰ καλὰ ὑστερινά δὲν
εἶπαμε, τί νὰ καθούμαστε νὰ μυρολογοῦμε τώρα;
τάχα ἐπειδὴ θὰ σπουδάσω και θὰ γείνω κ' ἐγὼ
κᾶτι τι; θάρρος λοιπὸν, πετοῦν τὰ χρόνια, μονά-
χα ὑγεία νάχουμε.

Ἡ Ἀθήνα ὄραία χώρα ὡς τόσο! Νὰ σ' εἶχα
ἐδῶ νὰ τὴν ἴδῃς! Ἴσως γείνη κι' αὐτό! ἀγκαλιά,
τὸ εἶπαμε: κι' ὁ Κομνηνὸς ὄλο μοῦ τὰ κοπανί-
ζει: «Δὲν ἤλθαμε δῶ γιὰ νὰ στρώσουμε τὴν
κάππα μας», και «παπούττι ἀπὸ τὸν τόπο σου
κι' ἄς ἦν' και μπαλωμένο». Ἐέρεις τῆς παροιμίας
του. Ἐκείνο ποὺ γελῶ μοναχὰ εἶνε ποὺ ἐσὺ μ'
ἔστειλες νὰ σπουδάσω, κ' ἔξαφνα σοῦ κατέβηκε
νὰ μοῦ μιλήσῃς γιὰ νύφες και παντρεῖες: τοῦ κά-
κου! ἐσεῖς ἡ μητέρες ποτὲς δὲν θὰ φρονιμέψετε.
Ἐγὼ νὰ σοῦ πῶ τί θὰ κάμω ὅμως: θὰ βάλω τὴν
παραγγελιά σου σ' ἓνα καλὸ κομπόδεμα, και θὰ
τὴν κρύψω ὡσοῦ νὰ γείνω γιατρός: και τότες μι-
λοῦμε πάλι. Συμφωνεῖς;

Ἀῦριο ἀρχίζουμε τὰ μαθήματά μας. Ἰέβουλευ-
θήκαμε πολὺ ἔμμορφα σὲ δύο καμαράκια μὲ τὸν
Κομνηνό. Χαιρετίσματα σὲ ὄλους και ὄλες.

Ὁ Ζάνος σου.»

Δὲν πέρασε μερόνυχτο και διάβαζε και ὁ Ζά-
νος τὸ ἀκόλουθο γράμμα:

«Ζανούλη μου, νὰ σοῦ πῶ πῶς ἀγρίεψε τὸ
σπίτι ἀπ' τὴν πικρὴ ὄρα τοῦ μισεμοῦ σου, θ'
ἀρχίσῃς νὰ μὲ μαλλόνης, τὸ ξέρω. Μοῦ ὑποσχέθη-
κες πῶς θὰ σταθῇς πιστός: ἴς τὸ λόγο σου. Γιὰ
ὄνομα τοῦ Θεοῦ, παιδί μου, νὰ μὴ ξεχάσῃς αὐτὴ
τὴν ὑπόσχεσι. Τὸ ὄνειρό μου εἶνε νᾶλθῃς πίσω
και νὰ πιάσῃς τὸν τόπο τοῦ πατέρα σου μιὰν

ἡμέρα. Τῆ νύκτα σου τὴν ἡώρα καὶ πρὶν φύγῃς, τὴν ξέρεις. Μὴ μοῦ λές πάλι πῶς δὲν εἶνε ἀκόμα καιρός. Ἐχεις καιρό, παιδί μου, καὶ νὰ σπουδάζῃς, καὶ ν' ἀγαπᾷς τὴ Χρυσούλα σου, καὶ θὰ μαθαίνῃς περὶ γλῆγορα σὰν τὴν ἀγαπᾷς. Ἡ καὶ μὲν σὰν νὰ μισομυρίσθῃς κι' αὐτὴ κᾶτι τι ἀπ' τὸ ψι ψι ψι μας, καὶ κάθε λίγο ρωτᾷ πότε θ' ἔρθουνε τὰ γράμματά σας. Ὡς τὴν ὥρα δὲν φανῶ καν ἀκόμα. Ἴσως αὔριο πρωτὶ θὰ τ' ἄχουμε. Πηγαίνω νὰ πλαγιασῶ, ὑπερὰ ἀπὸ μιὰ καλὴ προσευχὴ γιὰ τὸν γιούκα μου.

Ἡ μάννα σου.

ΥΓ. Καλὰ ποῦ δὲν ἐκλείσα τὸ γράμμα μου φέε. Σήμερα ἦλθαν τὰ γράμματά σας. Φαντάζεσαι τὴ χαρὰ μας. Βλέπεις δὲ καὶ ποῦ σοῦ γραφᾷ σὰν νᾶξερὰ τί θὰ μοῦ γραφῆς. Εἴμαστε λοιπὸν σύμφωνοι, δόξα νᾶχῃ ὁ Θεός. Νὰ μὴ σε χάσω, παιδί μου, κι' ἄς χαλάσῃ ὁ κόσμος.»

Ἐπέρασαν ἕξη μῆνες, ἐπέρασαν δώδεκα μῆνες. Ὁ Ζάνος εἶχε τῶρα πατήσει τὰ εἴκοσι, ὁ Κομνηνὸς τὰ εἰκοσιένα. Ὁ Κομνηνὸς ὅμως ἦτανε κρῖο παιδί πάντοτε, ἔπρεπε νὰ τὸν κουρτίσῃς γιὰ νὰ τὸν ἐνθουσιάσῃς. Ὁ Ζάνος ὅλο τὸ ἐναντίο! αὐτὸς ἄναθε σὰν μπαρουτι ἅμα ἄκουγε νὰ σέρνεται ἔς τὸ δρόμο ποδόγυρος! Ἦτανε καὶ διακοπὲς τῶρα, καὶ βγαίνανε οἱ δύο τους ἕνα καλὸ περίπατο κάθε βράδυ, ὕστερ' ἀπ' τὴ μελέτη τους. Τὸ σχέδιό τους ἦτανε νὰ μελετοῦν καὶ νὰ προ-γυμνάζουνται τὲς διακοπὲς γιὰ νὰ λιγοστεύουν τὴν ξενιτειά. Ἐσφίζανε λοιπὸν τὰ δόντια τους καὶ στερηθήκανε τὴν ἀπόλαυσι τῆς πατρίδας γιὰ κανὰ δυὸ μῆνες, ἂν καὶ κόστισε πολὺ τῆς Χαρίσαινας αὐτὴ ἡ ἀπόφασι.

Νᾶσαι νέος, νᾶσαι ὠμορφος, νᾶσαι Ζάνος, καὶ νὰ βλέπῃς, λέει, κάθε βράδυ μιὰ μαριόλα καστανομάτα νὰ περνᾷ καὶ νὰ σοῦ χαμογελά, εἶνε, θαρροῦ, ἀρετῆς πειρασμὸς καὶ γιὰ τὸν αἰ' Ἀντώνη· αὐτὴ ἦταν ἡ θέσι τοῦ Ζάνου. Στὴν ἀρχὴ τὸ πῆρε γιὰ παιγνίδι, καὶ χωράτεσε μάλιστα τοῦ Κομνηνοῦ γιὰ μερικὲς ἡμέρες, κι' ἂν δὲν ἔβγαينه τῶρα μοναχὸς τοῦ ὁ Ζάνος· αὐτὸ ἦτανε παραπολὺ γιὰ τὸ αἷμά του! Στὴν ἀρχὴ τὸν ἔτρωγε μιὰ περιέργεια, ποιά νᾶτανε; Καὶ τί καλοντυμένη! Καὶ κᾶποτε στ' ἄλογο! Ἄ, μακρὰ τὰ ρουχαλάκια σου, Ζάνε, ἔλεγε ἕξαφνα μοναχὸς του, αὐτὴ δὲν θέλει νὰ περάσῃ μόνο τὴν ὥρα της. Καὶ τί θάρρος! ἀκοῦς ἐκεῖ λέει, νὰ γυρίζῃ πίσω μὲ τ' ἄλογο γιὰ νὰ μὲ ξαναδῇ! Μωρ' αὐτὴ εἶνε ἀγόρι, ὄχι κορίττι! ὡς τόσο ποιά νᾶνε!

Εἶχε δὲν εἶχε τῶμαθε πῶς ἦτανε μοναχοκόρη τοῦ Σιὸρ Πεζούλη, ποῦ ἦλθε πέρσι βαθύπλουτος ἀπ' τὴν Εὐρώπη κι' ἀποκατχιστάθηκε ἔς τὴν Ἀθήνα. Ἦτανε κι' αὐτὸς ἕνας ἀπ' τοὺς ὀλίγους γνωστικούς ποῦ προσθάσανε νὰ μαζέψουνε τὸ δικό τους καὶ νὰ ἔλθουν νὰ γείνουν κᾶτι τι στόν

τόπο τους μέσκι. Ὅσοι κολλήσανε στὴν Εὐρώπη, οἱ περισσότεροι ἐχάσανε καὶ τὸ δικό τους· τοὺς ἔχασε κι' ὁ τόπος τους.

Σὰν εὐχαρίστητε τὴν περιέργειά του ὁ Ζάνος, ἂν καὶ ἐκούνησε τὸ κεφάλι του μ' ἕνα σατυρικὸ χαμόγελο, ἀπὸ μέσα του ὅμως, τὸ εὐχαριστήθηκε, ἐκολακεύθηκε. Πηγαίνει σπίτι, ρωτᾷ τὸν Κομνηνὸ πῶς εἶνε, τὸν παραγγέλλει σὰν καλὸς γιαντρός νὰ προφυλαχθῇ μερικὲς ἡμέρες ἀκόμα καὶ νὰ μὴν ἔβγῃ, καὶ τρέχει ἔς τὴν κάμαρά του ὁ νοῦς του τῶρα ἄρχισε νὰ γυρίζῃ. Δὲν μπορούσε νὰ ἡσυχάσῃ.

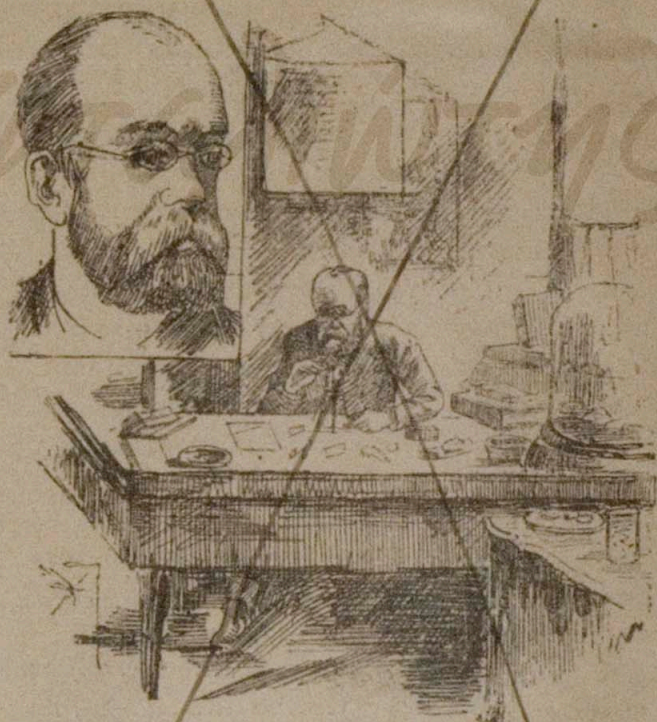
— Ὡχ, ἀδελφέ! μισοφωνάζει ἕξαφνα, νέος εἶμαι θὰ διασκεδάσω· νὰ ἡ ὥρα νὰ τὴν παντρευτῶ κιόλας! Σὰν νὰ λέμε θὰ φανῶ ψεύτης ἔς τὴ μάννα μου! τὴν καυμένη τὴ μάννα μου!

[Ἐπεταὶ συνέχεια]

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΤΑ ΒΑΚΤΗΡΙΔΙΑ ΤΗΣ ΦΘΙΔΕΩΣ

Ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Κῶν πολὺς λόγος γίνεται νῦν περὶ βακτηριδίων καὶ θὰ γίνε-ται ἐν ὅσῳ αἱ μολυσματικαὶ νόσοι ματαίωσιν τὸ ἀνθρώπινον γένος, δημοσιεύομεν τρεῖς εἰκόνας τα-ριστώσας τὰ παράδοξα ταῦτα ὄντα ἐντὸς τῶν πτυέλων φθισικοῦ.

Ὁ Κῶν εἰς τὸ σπουδαστήριόν του.

Εἰς τὴν α', εἰκόνα φαίνονται ὀλίγιστοι μόνον κόκκοι μετὰ σειρῶν γραμμωδῶν συνισταμένων ἐκ μυριάδων βακτηριδίων, ὄχι λίαν καθαρῶς δια-κρινομένων. Εἰς τὴν β', ὅμως εἰκόνα ἀπομονοθέν-τα ὀλίγα τινὰ τοιαῦτα βακτηρίδια διὰ διαφορῶν μεθόδων ἐκαλλιεργήθησαν ἐντὸς ἰδιάζοντος θερ-μικοῦ ὑγροῦ καὶ διὰ τοῦτο ἀνεπτύχθη ἐντὸς

Χ καὶ ἴσως ἡ δουλειὰ αὐτὴ πῆρανε ἄλλο αἶμα διὰ ἀφροσύνην
ὁ Κομνηνὸς μὴν μισομυρίσθῃς ἐμῆς αἰσῆς διὰ τὴν ἰατρικὴν